
– Jeg tror ingen tenkte tanken om vaktfritak for gravide

AKTUELT I FORENINGEN

VILDE BAUGSTØ

vilde.baugsto@legeforeningen.no

Samfunnspolitisk avdeling

I dag har gravide rett på vaktfritak, og ammende sykehusleger har rett til ammefri. Men dette har ikke kommet av seg selv. Hvordan var det å være småbarnsmor og sykehuslege på starten av 80-tallet?

PÅ SCENEN: Lillian Haugen (til venstre) i samtale med Cecilie Risøe under Ylfs jubileumskonferanse, om å være gravid sykehuslege for 40 år siden. Foto: Lars Magnus Aker.

Nylig fylte Yngre legers forening (Ylf) 110 år, og det ble markert med et jubileumskurs den 25. november. På programmet sto blant annet en samtale mellom Ylf-styremedlem og UNN-lege Lillian Haugen og Cecilie Risøe om hvordan det var å være gravid lege og småbarnsmor for 40 år siden.

Cecilie Risøe, i dag anerkjent kardiolog og seksjonsoverlege ved Rikshospitalet, fikk sitt første barn i 1981, som ung turnuslege. Den gang var det 12 ukers svangerskapspermisjon i forbindelse med fødsel. Da hun var høygravid og i sykehusturnus var det ikke uvanlig å gå tredelt vakt.

– Vaktfritak for gravide? Jeg tror ikke det var noen som tenkte tanken en gang, lo Cecilie fra scenen.

Slutten av et svangerskap er tungt for kroppen. Lillian Haugen spurte Cecilie Risøe om hvordan det var å være høygravid og på vakt.

– Det var slitsomt. Jeg var hoven i beina, og kunne ikke ta av skoene når jeg skulle sove om natta, for da fikk jeg de ikke på igjen. Så jeg følte meg sikkert dårligere enn halvparten av pasientene mine. To uker før termin fikk jeg en gutt. Da mente sannsynligvis kroppen at nok var nok, sa hun.

Ingen skrekkehistorie

Som turnuslege kunne Cecilie bare ha seks ukers fravær for å få godkjent turnusen, og da var fravær i forbindelse med svangerskap inkludert. Etter to uker var Cecilie tilbake på jobb igjen. Overlegen mente imidlertid at hun nok trengte en uke til på å komme seg etter fødselen.

– Jeg fikk også fri til å følge vaksinasjonsprogrammet på helsestasjonen, så det var raust, sa Cecilie fra scenen.

Sykehusbarnehagen var kun for sykepleiere, så babyen måtte ofte være med på vakt.

– Han lå mye alene på vaktrommet. En gang fant jeg en post-it-lapp oppå babyen med «godkjent:»)» skrevet av gynekologen som hadde vært innom uten at jeg var der.

Cecilie Risøe snakket om tiden som lege og små barn med mye humor, og presiserte at hun ikke ønsket å formidle en skrekkehistorie fra fortiden.

– Dette er jo 40 år siden, og det har skjedd store samfunnsendringer siden den gang. Vi syntes vi hadde det ganske bra, vi. Vi følte oss lykkelige og privilegerte.

Mannsdominert yrke

Cecilie Risøe fikk distriksturnus i Folldal, mens barnets far jobbet i Oslo. I Folldal hadde de ikke hatt lege på ni måneder, og hun skulle ha to-delt vakt med nabo-distriktet. Men legen i nabobygda var lei av en-delt vakt, så da Cecilie kom, tok han seks måneders permisjon. Da ble det en-delt vakt i to distrikter på henne. Også her var babyen med på vakt.

– Jeg tok taxi til pasientene på kveld og natt for å kunne håndtere babyen samtidig. Mang en taxisjåfør måtte være barnevakt mens jeg var inne hos pasienten. Det faglige læringsutbyttet fra distriksturnusen var vel lik null.

Cecilies andre graviditet et par år senere, gikk heldigvis lettere. Da var hun assistentlege i Nordfjord og hadde blant annet tre-delt hjemmevakt. Men vaktfritak for gravide var fortsatt en fjern tanke. Etter Nordfjord gikk turen tilbake til Østlandet og Bærum sykehus.

På starten av 80-tallet var legestanden sterkt mannsdominert – i 1981 var 85,5 prosent av alle yrkesaktive leger menn. Cecilie Risøe forteller at de fleste også hadde hjemmeværende koner som tok seg av barna.

– På Bærum sykehus hadde jeg imidlertid en mannlig kollega med en kone som var jurist. Da ble det sagt på morgenmøtet at «Lars er hjemme med sykt barn i dag», noe som var en stor støtte for meg. For alle visste at han var veldig faglig interessert. På den tiden lå det liksom litt i lufta at hvis du var hjemme med sykt barn, så var du ikke like interessert i faget.

Barna ble leger

Lillan Haugen spurte Cecilie om hun noen gang opplevde å få negative kommentarer på at hun var fulltidsarbeidende mor.

– Jeg synes ikke det, men både på Bærum og Riksen ble det sagt klart ifra om at her er alle til klokken 19 selv om arbeidstiden er kortere, fordi vi er så interesserte i faget. Det er vanskelig å kombinere med å hente i barnehagen klokken fem.

– Samfunnet krever mye av deg som yrkesaktiv lege, men også som mor. Hva vil du si til oss som er unge i dag, spurte Lillan Haugen.

– Småbarnsperiodener er ganske kort. Det som er rett for én familie, er ikke nødvendigvis rett for en annen, svarte Cecilie.

At barna hennes har måttet tilbringe deler av oppveksten på vaktrommet på sykehus har åpenbart ikke gjort veldig stor skade – begge er i dag leger.

– En litt tøff periode i begynnelsen har i hvert fall ført til at jeg har fått hardføre barn som klarer seg godt i dag. Det er det jeg er mest stolt av å ha fått til her i livet, avsluttet Cecilie Risøe.

Publisert: 10. januar 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.01.14

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2025. Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. desember 2025.